

REKABET KURULU KARARLARININ YARGISAL DENETİMİNDE MENFAATİN BELİRLENMESİ BAKIMINDAN YENİ BİR BAKIŞ AÇISI: İLGİLİ PAZAR TANIMLAMASI

Onur KÜÇÜKKAHRAMAN*

Bu makale, hakem incelemesinden geçmiştir ve TUBİTAK-ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

* Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Lisans Öğrencisi.

E-posta: onurkucukkahraman25@gmail.com **ORCID:** 0009-0002-7447-0809

Makale Geliş Tarihi: 21 Mart 2025 **Makale Kabul Tarihi:** 11 Kasım 2025

Atıf Önerisi: KÜÇÜKKAHRAMAN, Onur, “Rekabet Kurulu Kararlarının Yargısal Denetiminde Menfaatin Belirlenmesi Bakımından Yeni Bir Bakış Açısı: İlgili Pazar Tanımlaması”, Ankara Barosu Dergisi, Temmuz 2026, Cilt: 84, Sayı: 3, s. 1447-1482

REKABET KURULU KARARLARININ YARGISAL DENETİMİNDE MENFAATİN BELİRLENMESİ BAKIMINDAN YENİ BİR BAKIŞ AÇISI: İLGİLİ PAZAR TANIMLAMASI

ÖZ

Rekabet Kurulu kararlarına karşı idari yargıda açılan iptal davalarında ilgililerin menfaatlerinin belirlenmesi bakımından idari yargı mercileri arasında anlaşmazlıkların olduğu gözlemlenmektedir. Bu anlaşmazlıklar genellikle incelemeye konu olmuş teşebbüsün dışındaki diğer teşebbüslerin ve tüketicilerin menfaatlerinin belirlenmesinde yaşanmaktadır. İşbu çalışmada, Kurul kararlarına karşı idari yargıda açılan iptal davalarında gerek bu çelişkilerin giderilmesi gerekse menfaatin belirlenmesi bakımından yeknesaklığın sağlanması amacıyla “ilgili pazar tanımlaması” tartışılmıştır. İlgili pazar tanımlamasının; (i) rekabet ihlallerinin sınırlarının belirlenmesi ve (ii) inceleme konusu teşebbüslerinin pazar güçlerinin tespit edilmesi gibi işlevlerinin bulunması, ilgililerin menfaatinin belirlenmesi bakımından önemli bir ölçüt olacağı düşünülmektedir. Bu bakımdan rekabet hukukunda oldukça köklü bir geçmişi olan ilgili pazar tanımlamasının, Kurul kararlarının idari yargıdaki denetiminde kullanılabilirliği masaya yatırılmalıdır. Kaleme alınan bu makale, Rekabet Kurulu kararlarının yargısal denetiminde menfaatin belirlenmesi bakımından hem genel durumun değerlendirilmesine hem de ilgili pazar tanımlamasının uygulanabilirliğini tartışmaya yöneliktir.

Anahtar Kelimeler: İlgili pazar tanımlaması, menfaat, iptal davası, rekabet hukuku, Rekabet Kurulu, rekabet iktisadı

A NEW PERSPECTIVE ON THE DETERMINATION OF INTEREST IN THE JUDICIAL REVIEW OF THE COMPETITION BOARD DECISIONS: RELEVANT MARKET DEFINITION

ABSTRACT

It is observed that there are disagreements among the administrative jurisdictions in terms of determining the interests of the relevant parties in the annulment actions filed against the decisions of the Competition Board. These conflicts are generally experienced in determining the interests of other undertakings and consumers other than the subject undertaking. In this study, the “relevant market definition” is discussed in order to eliminate these conflicts and to ensure uniformity in terms of determining the interest. The relevant market definition is considered to be an important criterion for determining the interests of the interested parties, as it has functions such as (i) determining the limits of competition violations and (ii) determining the market power of the undertakings subject to the investigation. In this respect, the applicability of the relevant market definition, which has a long standing history in competition law, in the judicial review of the Board decisions should be examined. This article aims both to evaluate the general situation and to discuss the applicability of the relevant market definition in terms of determining the interest in the judicial review of the decisions of the Competition Board.

Keywords: Relevant market definition, interest, annulment suit, competition law, Competition Board, competition economics

GİRİŞ

Rekabet Kurulunun çoğu kararının; incelemeye konu olmuş teşebbüsün yanında aynı pazarda yer alan diğer teşebbüsleri ve tüketicileri de etkilediği görülmektedir. Özellikle hakim durumun kötüye kullanılması ve rekabeti sınırlayıcı anlaşmaları konu edinen rekabet ihlali kararlarının yanısıra, birleşme/ devralma kararlarında ve uzlaşma, taahhüt kararlarında da bu etkiyi görmek mümkündür. Bu durum şu soruyu gündeme getirmektedir: Rekabet Kurulu kararlarına karşı açılacak iptal davalarında hakkında karar alınmış olan teşebbüsün yanında diğer teşebbüslerin ve tüketicilerin de menfaati bulunmakta mıdır?

Bu soruyu, idari yargı mercileri yorum yoluyla cevaplamaya çalışmaktadır. Böyle bir yaklaşım ise idari yargı mercileri arasında anlaşmazlıkları beraberinde getirmektedir. Özellikle tüketici menfaatinin olup olmadığı hususunda bu çelişkiler görülmektedir. Nitekim yapılan bu yorumların temelde iki dayanağı bulunmaktadır. İlki, iptal davalarında menfaatin belirlenmesinde kullanılan geleneksel yaklaşımdır. İkincisi ise, özellikle Danıştay kararlarında görüldüğü üzere, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un^[1] 57'nci ve 58'inci maddelerindeki hükümlere dayanılarak ortaya konulan yaklaşımdır. Bizce bu yaklaşımlar diğer teşebbüslerin ve tüketicilerin menfaatlerinin belirlenmesinde yeterli bir ölçüt değildir. Bunun yerine "ilgili pazar tanımlaması" gibi işlevsel bir formülün menfaati belirlemede daha etkili bir ölçüt olabileceği düşüncesindeyiz.

Rekabet hukuku alanında ilgili pazar tanımlaması oldukça uzun süredir kullanılan bir yöntemdir. Özellikle, gerek ürün bakımından gerekse coğrafi bakımdan rekabet ihlalinin sınırlarının belirlenmesi ve incelemeye konu olmuş teşebbüslerin piyasadaki güçlerinin ortaya konulması ilgili pazarın tanımlanmasıyla mümkün olmaktadır. Bu sayede inceleme konusu teşebbüslerin faaliyetlerinin hangi pazarı etkilediği ve dolayısıyla hangi diğer teşebbüsleri ve tüketicileri etkilediği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle ilgili pazarın, Rekabet Kurulu kararlarına karşı idari yargıda açılacak iptal davalarında menfaatin belirlenmesi bakımından önemli bir ölçüt olup olmayacağı tartışılması gerekmektedir. Nitekim Rekabet Kurulu kararları, incelediği teşebbüsün veya teşebbüs birliklerinin yanında bunların yer aldığı pazarı da etkileyebilmektedir. Bu bakımdan karara konu olan teşebbüslerin

[1] 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, R.G. 13.12.1994.

yanı sıra aynı ilgili pazarda yer alan diğer teşebbüslerin ve hatta tüketicilerin menfaati gündeme gelebilir. Böyle bir durumda açılacak iptal davalarında menfaati olan ilgililerin belirlenmesinde ilgili pazar tanımlanması yöntemi kullanılabilir.

İlgili pazar tanımlaması yapmak kolay değildir. Zira ilgili pazarın tanımlaması teorik bilgiden ziyade rekabet iktisadı analizleri gibi ampirik (deneysel) uygulamalar gerektirmektedir. Nitekim bu analizler bazı durumlarda ilgili pazarın çok dar tanımlanmasına da sebep olabilmektedir. Bu durumun menfaatin belirlenmesi bakımından sakıncalarının ortaya konulması önem arz etmektedir. Aynı zamanda ilgili pazar tanımının idari yargı mercileri tarafından da yapılmasının mümkün olup olmadığı ve bu hususla ilgili çözüm önerilerinde bulunulması gerekmektedir.

Bu amaçlar doğrultusunda ilk olarak ilgili pazarla ilgili açıklamalar yapılmış, ilgili pazar tanımında kullanılan rekabet iktisadı analizleri ve Rekabet Kurulunun bu analizlere olan yaklaşımı değerlendirilmiştir. Sonraki bölümde ise Rekabet Kurulu kararları bakımından menfaatin belirlenmesi üzerine yoğunlaşmış, genel durum eleştirilmiş ve ilgili pazar tanımlamasının menfaatin belirlenmesindeki potansiyel rolü üzerinde durulmuştur.

I. REKABET HUKUKU BAKIMINDAN İLGİLİ PAZARIN TANIMLANMASI

A) GENEL AÇIKLAMALAR

İlgili pazarın tanımlanmasının; teşebbüsler arasında oluşan rekabetin sınırlarının belirlenmesi hususunda bir araç özelliği gösterdiğine dair genel bir kabul bulunmaktadır^[2]. Bu nedenle gerek rekabet hukukunda gerekse rekabet iktisadında; incelemeye konu olan teşebbüslerin pazar güçlerinin tespitinde ve rekabet ihlallerinin sınırlarının belirlenmesinde ilgili pazarın tanımlanmasının önemli bir yeri bulunmaktadır^[3]. Nitekim Slesinger de,

[2] Gönenç Gürkaynak, Rekabet Hukuku, 2. Baskı (Seçkin Yayıncılık, 2024), 170-171.

[3] Jinyul Ju, "Market Definition, Antitrust Error and Digital Platforms in Korean Competition Law and Policy," Pusan National University Law Review, 61, 3 (Ağustos 2020), 225.

rekabet hukuku uygulamalarında ilgili pazar tanımını yapılmadan ulaşılabilecek sonucun tatmin edici olamayacağını ortaya koymaktadır^[4].

“İlgili pazar” kavramının birçok disiplin açısından tanımları bulunmaktadır. Örneğin iktisadi anlamda ilgili pazar, “belirli mal ve hizmetlerin değişimi maksadıyla alıcıların ve satıcıların ticari işlem yaptıkları, aynı zamanda bu mal ve hizmetlerin eşitlendikleri yer” olarak tanımlanabilir^[5]. Bu tanıma benzer şekilde ilgili pazarın, aralarında yapmış oldukları ticaret sebebiyle bir malın fiyatının oluşmasına neden olan arz ve talep kümesinden meydana geldiğine dair bir tanım yapılabilecektir. Rekabet hukuku bakımından ise ilgili pazar kavramı; “bir ürün veya ürünlerin üretildiği veya satıldığı alan” olarak karşımıza çıkmaktadır^[6]. Rekabet hukukunda ilgili pazar; ilgili ürün pazarı ve ilgili coğrafi pazar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İlgili ürün pazarının belirlenmesinde, benzer nitelikte olan ve birbirleriyle ikame edilebilirliği yüksek olan ürünler dikkate alınmaktadır^[7]. Bu kapsamda İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz’da^[8] (“İlgili Pazar Kılavuzu”) belirtildiği üzere; ilk olarak talep yönlü ikame ele alınmakta, sonrasında ise eğer talep ikamesiyle eşdeğer bir durumu varsa arz yönlü ikame de inceleme konusu yapılabilmektedir. Talep ikamesinin arz ikamesine göre öncelikli olmasının sebebi ise şu şekilde izah edilebilir: Bilindiği üzere talep ikamesi, bir ürünün fiyatı değiştiğinde, bu ürüne benzer olan başka bir ürüne olan talebin ne kadar olacağını ölçmektedir. Bu durumda, fiyat artışı sonucunda tüketicilerin talepleri başka bir ürüne kayıyorsa, bu ürünlerin birbiriyle ikame

-
- [4] Ruben Slesinger, “The Use Economic Analysis by the Supreme Court in Applying the Concept of the Relevant Market,” *European Journal of Law and Economics*, 2, (1995), 232.
- [5] Baowei Ma ve Huiwen Li, “Antitrust Laws, Market Competition and Corporate Green Innovation,” *International Review of Economics and Finance* 97, (2025), 2.
- [6] Gönenç Gürkaynak ve Derya Durlu Gürzumar, “İnternetin Ezber Bozan Ortamında ve Dijital Pazarlarda Rekabet Hukuku Eğilimleri,” *Rekabet Dergisi*, 16, 2 (Haziran 2015), 48.
- [7] Robert Pitofsky, “New Definitions of Relevant Market and the Assault on Antitrust,” *Columbia Law Review*, 90, 7 (Nisan 1990), 1818.
- [8] İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz, 13. paragraf.

edilebilir oldukları sonucuna varılabilmektedir^[9]. Bu nedenle talep ikamesi ilgili pazarın belirlenmesinde başlıca bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. İlgili coğrafi pazarın belirlenmesinde ise teşebbüslerin faaliyet gösterdikleri bölgeler inceleme kapsamında değerlendirilmektedir.

İlgili pazar ölçütü, öncelikle hakim durumun belirlenmesinde başlıca parametrelerden biri olarak kabul edilmektedir. Hakim durum kavramı 4054 sayılı Kanun'un 3'ncü maddesinde, "*belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü*" olarak tanımlanmıştır^[10]. Bir veya birden fazla teşebbüsün hakim durumda olması tek başına bir rekabet ihlali sayılmamaktadır. Ancak 4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinde belirtildiği üzere, bu hakim durumun birtakım anlaşmalar veya davranışlarla kötüye kullanılması hukuka aykırı sayılmakta olup, rekabet ihlali olarak kabul edilmektedir. Bu durumda incelenen teşebbüslerin hakim durum oluşturabilecek pazar payına sahip olup olmadıklarının belirlenmesinde ilgili pazar önemli bir ölçüt olarak karşımıza çıkmaktadır^[11].

Öte yandan ilgili pazar tanımı; 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinde yasaklanmış olan teşebbüsler arası rekabeti sınırlayıcı anlaşmalar, uyumlu eylemler ve kararları konu edinen Kurul kararlarında da sıklıkla kullanılmaktadır^[12]. Zira belirtilen maddedeki rekabet ihlallerinin sınırlarının belirlenmesi bakımından ilgili pazar ölçütü önem arz etmektedir.

Rekabet Kurulu, yukarıda belirtilen 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi ve 6'ncı maddesinde belirtilen rekabet ihlali ile ilgili kararlarının yanı sıra 7'nci madde kapsamındaki birleşme/ devralma kararlarında da ilgili

[9] Gürkaynak, Rekabet Hukuku, 262.

[10] Aynı zamanda Hakim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Davranışlarına İlişkin Kılavuz'un ("Hakim Durum Kılavuzu") 8'inci paragrafında, "*rekabetçi baskılardan belirgin şekilde bağımsız davranma gücüne sahip olan bir teşebbüsün hakim durumda bulunduğu kabul edileceği*" belirtilmiştir.

[11] Halil Çeçen, Avrupa Birliği ve Türk Rekabet Hukukunda Hakim Durumun Fiyat Uygulamaları ile Kötüye Kullanılması, (Legal, 2018), 27-28.

[12] İlgili Pazar Kılavuzu'nun 6'ncı paragrafında, "*6'ncı madde kapsamında hakim durumun varlığının ortaya konulması, ilgili pazarın tanımlanmasını gerektirmektedir. Pazarın tanımlanması Kanun'un 4'üncü ve 5'inci maddelerinin uygulanmasında da kullanılabileceği*" belirtilmiştir.

pazarın tanımlanması yoluna gitmektedir. Rekabet ihlali kapsamında ilgili pazarın tanımlanması, önemini bu rekabet ihlalinin gerçekleştiği pazarın sınırlarının belirlenmesi açısından göstermektedir^[13]. Her ne kadar İlgili Pazar Kılavuzu’nda belirtilmemiş olsa da Kurul, birleşme/ devralma kararlarında da, söz konusu teşebbüslerin birleşmesinde veya devralınmasında hem teşebbüslerin faaliyetleri arasında bir yatay örtüşmenin bulunup bulunmadığı hususunda hem de hakim durumun oluşup oluşmayacağına belirlenmesinde ilgili pazarın tanımlanması yöntemini kullanmaktadır^[14]. Görüldüğü üzere ilgili pazarın tanımlanması birden fazla amaç için kullanılmaktadır. Ancak bir amaç için yapılan ilgili pazar tanımı, başka bir amaç için uygun olmayabilir. Örneğin birleşme incelemesi ile ilgili kullanılan ilgili pazar tanımı, rekabet ihlali incelemesi için doğru bir tanım olmayabilir. Bu nedenle amacın özelliğine göre farklı ilgili pazar tanımı analizi kullanılması gündeme gelmektedir^[15].

Bu noktada ilgili pazar tanımının, teşebbüs ve teşebbüs birlikleri açısından nasıl bir öneme ve farklara sahip olduğunun değerlendirilmesinde fayda vardır. 4054 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinde teşebbüs, “*piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimler*” olarak tanımlanmıştır. Bu bakımdan teşebbüs kavramı, rekabet hukukunun temel öznesi olarak kabul edilmekte olup, 4054 sayılı Kanun’un 4, 6 ve 7’nci maddelerinde yer alan tüm maddi hükümlerin uygulama alanını ve odak noktasını oluşturmaktadır. Öte yandan teşebbüs birliği 4054 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinde “*teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzel kişiliği haiz ya da tüzel kişiliği olmayan her türlü birlikler*” olduğu belirtilmiştir^[16]. Buradan hareketle teşebbüs birliğinin, teşebbüslerin aksine, 4054

[13] Bkz. Rekabet Kurulu, *CHI Kozmetik İthalat İhracat San. ve Tic. A.Ş.*, K. No: 24-23/549-232, 21.05.2024. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=6f986c61-efb7-49ef-b204-527a4d6518ef>).

[14] Bkz. Rekabet Kurulu, *Koluman Motorlu Araçlar Ticaret ve Sanayi A.Ş.*, K. No: 24-23/547-230, 21.05.2024. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=83f8c4ac-5803-40f8-9587-6d442b33a422>).

[15] Bkz. İlgili Pazar Kılavuzu, 7’nci paragraf.

[16] Bu tanımdan hareketle teşebbüs birliğinin, hukuki kişilik kavramından daha geniş bir kapsamı olduğu ve tüzel kişiliği olmayan fiili gruplaşmaların da bu kavrama

sayılı Kanun'un yalnızca 4'üncü maddesi ve bu maddeyle ilişkili olan 5'inci maddesi bakımından uygulama alanı bulabileceği söylenebilir. Sonuç olarak; teşebbüs kavramı açısından ilgili pazar tanımı 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin yanında 6'ncı ve 7'nci maddelerinin uygulanması bakımından gündeme gelebilecekken, teşebbüs birliği kavramı açısından ilgili pazar tanımı yalnızca 4'üncü maddenin uygulanması açısından gündeme gelebilir.

B) İLGİLİ PAZARIN TANIMLANMASINDA KULLANILAN BAŞLICA REKABET İKTİSADİ ANALİZLERİ

İlgili pazarın tanımlanması kolay bir husus değildir. Tanımlama sürecinde birtakım rekabet iktisadî analizlerinden faydalanılmaktadır. Bu analizleri genel olarak, (i) nitel analizler ve (ii) nicel ("kantitatif") analizler şeklinde sınıflandırmak mümkündür^[17]. Özel olarak ise bu analizler şu şekilde sıralanabilir: (i) korelasyon analizi ve *Granger* nedensellik testi, (ii) şok analizi, (iii) *Elzinga – Hogarty* ticaret akışı analizi ve (iv) varsayımsal tekel analizi.

1- Korelasyon Analizi ve *Granger* Nedensellik Testi

Korelasyon analizi ve *Granger* nedensellik testi ("*Granger* testi") arasında birtakım farklılıklar bulunmasına rağmen, *Granger* testinin korelasyon analizi için tamamlayıcı bir ekonometrik test özelliği göstermesi bakımından bu iki analizi aynı başlık altında değerlendirmek mümkündür.

Etimolojik bakımdan korelasyon, iki bağımsız değişken arasındaki karşılıklı bağıllığı ifade etmektedir^[18]. Korelasyon analizi ise, belirtmiş olduğumuz bu bağıllığın derecesini ölçmek için kullanılan iktisadî bir tekniktir. Bu bağıllığın derecesinin belirlenmesinde "-1" ve "1" katsayıları kullanılmakta olup; değişkenler arasındaki bağıllık derecesi "1"e yaklaştıkça korelasyonun fazla olduğu, derecenin "-1"e yaklaştığı durumlarda ise korelasyonun

dahil edilebileceği söylenebilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kerem Cem Sanlı, Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun'da Öngörülen Yasaklayıcı Hükümler ve Bu Hükümlere Aykırı Sözleşme ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Geçersizliği, (Rekabet Kurumu, 2000), 38.

[17] Murat Çetinkaya, İlgili Pazar Kavramı ve İlgili Pazar Tanımında Kullanılan Nicel Teknikler, (Rekabet Kurumu, 2003), 37.

[18] Daron Acemoğlu, David Laibson ve John A. List, Mikroekonomi, (Beta Yayıncılık, 2016), 27.

azaldığı ortaya çıkmaktadır^[19]. Bununla birlikte korelasyon analizinin ilgili pazarın tanımlanmasında kullanılmasının temel mantığı şu şekilde izah edilebilir: İnceleme kapsamına alınmış birden fazla ürünün fiyat rekabetine girmeleri ve bu fiyatların belirli bir süre geçtikten sonra bir seyir halinde ilerlemeleri mümkündür. Eğer bu ürünlerden birinde fiyat artışı olması durumunda, fiyat artışına uğramış ürünün tüketicilerinin talepleri diğer ürünlere kayıyorsa bu durumda korelasyondan bahsedilebilecektir. Talepler diğer ürünlere nicelik açısından ne kadar çok kayıyorsa, korelasyonun da bir o kadar artacağı kabul edilmektedir. Sonuç olarak ise bu incelemeye konu olan ürünlerin aynı pazarda yer aldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Görüldüğü üzere, tüketicilerin talep ikameleri, korelasyon analizinde ve dolayısıyla ilgili pazarın belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Her ne kadar ilgili pazarın belirlenmesinde korelasyon analizi önemli ipuçları sunabilecek nitelikteyse de, bu analizin tek başına kullanılması birtakım yanılgılara yol açabilecek niteliktedir. Özellikle enflasyon ve ortak maliyet kalemlerinin olması gibi sebepler korelasyon katsayısının yüksek çıkmasına sebep olabilecektir. Nitekim Rekabet Kurulu'nun 2004 tarihli *Frito Lay* kararında, incelemeye konu olmuş teşebbüs savunmasında ürünlerinin macro snack (iki öğün arasında tüketilebilen atıştırmalık yiyecekler) pazarı olmak üzere geniş bir şekilde ele alınmasını ileri sürmüş ve bu argümanını da korelasyon analizine dayandırmıştır^[20]. Kurul ise korelasyon analizinin tek başına güvenilir sonuçlar ortaya koyamayabileceği düşüncesiyle ilgili pazarı daha dar bir şekilde ele almıştır. Korelasyon analizlerinin bu olumsuz yanlarının giderilmesi bakımından karşımıza *Granger* nedensellik testi çıkmaktadır.

Granger nedensellik testi, korelasyon analizi sonucunda ortaya çıkabilecek yanılgıları gidermeyi kendisine görev edinmiş tamamlayıcı nitelikte olan ekonometrik bir analizdir. *Granger* nedensellik testi, basit fiyat verilerine dayanılarak yapılan ve korelasyon analizine konu olmuş ürünlerin fiyat

[19] Necati Alp Erilli, İstatistik - 2: Hipotez Testleri – İstatiksel Tahmin Teorisi Regresyon ve Korelasyon Analizi, 3. Baskı (Seçkin Yayıncılık, 2024), 221.

[20] Rekabet Kurulu, *Frito Lay* Gıda San. ve Tic. A.Ş., K. No: 04-32/377-95, 04.05.2004. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=c67106ff-62ac-42ff-a860-7fe1e867ad31>).

artışlarının nedenselliği üzerinde yoğunlaşan bir analizdir^[21]. Örneğin Rekabet Kurulu, *Ortadoğu Antalya Liman İşletmeleri A.Ş.* (“PORT AKDENİZ”) kararında, ilgili coğrafi pazarı belirlemek için *Granger* nedensellik testini uygulamıştır^[22]. Bu kapsamda PORT AKDENİZ’in birim fiyatları ile Ege ve Doğu Akdeniz bölgeleri açısından belirlenen birim fiyatları arasında ilişkinin bulunup bulunmadığı araştırılmıştır. Sonuç olarak, PORT AKDENİZ’in ilgili coğrafi pazarı “Batı Akdeniz Bölgesi” olarak belirlenmiştir.

2- Şok Analizi

İlgili pazarın belirlenmesinde kullanılan bir diğer analiz ise şok analizidir. “Şok” kavramıyla asıl kastedilen şey, bir pazarda meydana gelen büyük ve önemli bir değişimdir. Bir pazarda oluşan şok, piyasadaki arz ve talep eğrilerinin değişmesine sebep olmaktadır^[23]. Şok analizi ise, bu değişim sonucunda tüketicilerin değişen taleplerini değerlendirip söz konusu ürünlerin ilgili pazarını tespit etmeyi kendisine görev edinmiştir. Değerlendirmeye alınacak piyasadaki bir şok, birden fazla çeşit ile karşımıza çıkabilmektedir. Örneğin döviz kurlarında yaşanan önemli bir değişim şok olarak değerlendirilebilirken, piyasaya yeni bir oyuncunun girmesi de şok olarak ele alınabilmektedir. Nitekim Rekabet Kurulu’nun 2007 tarihli *Coca Cola*’nın grup muafiyetiyle ilgili kararında görüldüğü üzere, Coca Cola’nın ürün pazarının belirlenmesinde şok analizi yapılmış ve şok olarak Cola Turka’nın 2003 yılında piyasaya girişi ele alınmıştır^[24]. Bu kapsamda ilk olarak Cola Turka’nın pazara girmesinin, Coca Cola’nın reklam harcamalarına olan etkisi ele alınmıştır. Sonraki aşamada ise Cola Turka’nın pazara girmesinden sonraki süreçte hem kolalı içecek ürünlerinden hem de portakallı/ sade gazoz ürünlerinden aldığı pay inceleme konusu yapılmıştır. Sonuç olarak, Coca

[21] Erdal Atukeren, “Granger-Nedensellik Sınamalarına Yeni Yaklaşımlar”, Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi, 25, Temmuz 2011, 138-139.

[22] Rekabet Kurulu, *Ortadoğu Liman İşletmeleri A.Ş.*, K. No: 20-48/666-291, 05.11.2020. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=77f0b321-4626-42ea-a153-7520d37eb81e>).

[23] Mehmet Fazıl Özkul, “İlgili Pazarın Tespitinde Kullanılan Kantitatif Yöntemler ve Güncel Uygulamalar”, Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar, 624 (Şubat 2017), 16-17.

[24] Rekabet Kurulu, *Coca Cola Satış ve Dağıtım A.Ş.*, K. No: 07-70/864-327, 10.09.2007. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=5804ddce-fac9-45ae-bc33-26e07ce4e3c7>).

Cola ile Cola Turka'nın kolalı içecekler kategorisi bakımından aynı ürün pazarında olduğu belirlenmiştir.

Bu karardan anlaşılacağı üzere, Rekabet Kurulu şok analizini talep ikamesinden ziyade arz ikamesini dikkate alarak kullanmıştır. Bir başka deyişle, tüketicilerin bu şok karşısındaki tepkileri geri plana atılmış, teşebbüslerin bu şoka karşı verdiği tepkiler değerlendirmenin odak noktasına alınmıştır. Ancak, yukarıda belirttiğimiz üzere şok analizinde tüketicilerin taleplerinin değerlendirilmesi de ilgili pazarın belirlenmesi bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle Kurulun *Coca Cola* kararında arz ikamesine yönelik analizlerin yanında talep ikamesini de dikkate alan analizler (korelasyon analizi, tüketici anketleri) de kullanılsaydı kanaatimizce ilgili pazarın tanımlanması bakımından daha kesin sonuçlar ortaya çıkabilecekti.

3- Elzinga – Hogarty Ticaret Akışı Analizi

Elzinga – Hogarty ticaret akışı analizi ("*E-H analizi*"), ilgili coğrafi pazarı tanımlamada kullanılan bir tekniktir. Analizin odak noktasını bölgeler arasında oluşan ticaret akışı (ithalat ve ihracat) oluşturmaktadır. Bölgeler arasındaki ticaret akışı ne kadar fazlaysa o bölgelerin aynı coğrafi pazarda yer aldıkları kabul edilmektedir^[25]. Zira bu sonuç, ticaret akışının yüksek olduğu bölgeler arasında fiyatların bağımsız bir şekilde belirlenemeyeceği varsayımına dayanmaktadır. Bu nedenle ticaret akışının zayıf olduğu bölgelerin ise farklı coğrafi pazarlarda oldukları söylenebilecektir. *E-H analizi*, temel olarak şu iki değeri esas almaktadır: (i) *LIFO (Little In From Outside)*^[26] ve (ii) *LOFI (Little Out From Inside)*^[27]. *LIFO* değeri; analizin talep boyutunu ele almaktadır. Özellikle incelemeye konu olmuş bölgelerdeki tüketimin nicelik bakımından ne kadarının ithalat ile sağlandığının tespiti *LIFO* değeriyle belirlenmektedir. Bunun yanında *LOFI* değeri ise, analizin arz tarafını inceleyen bir ölçüttür. Ele alınan bölgedeki üretimin miktar bakımından

HAKEMLİ

[25] Kenneth Elzinga ve Thomas Hogarty, "The Problem of Geographic Market Delineation in Antimerger Suits", *The Antitrust Bulletin* 18, Sayı 1, (Mart 1973), 69.

[26] "Dışarıdan az giriş".

[27] "İçeriden az çıkış".

ne kadarının bölge tüketicileri tarafından tüketildiği, ne kadarının diğer bölgelere ihraç edildiğinin tespiti *LOFI* ölçütüyle mümkün olmaktadır^[28].

Rekabet Kurulu kararlarında *E-H* analizinin genellikle çimento sektörüne ilişkin ilgili coğrafi pazarın belirlenmesinde kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte Kurul, çimento sektörüne ilişkin coğrafi pazarın daha net bir biçimde tanımlanabilmesi için “%10 kriter yöntemi” kullanmaktadır. Bu yöntemle birlikte, çimento üretim faaliyeti gösteren teşebbüslerin üretim tesisleri dikkate alınarak coğrafi pazarın tespiti yapılmaktadır. Bu kapsamda çimento üretimi yapan tesisin satışları il bazında ayrıştırılmakta olup, satış yapılan ildeki tüketimin tesisin yaptığı üretimin %10’unu oluşturması durumunda o ilin de coğrafi pazar içinde yer aldığı belirlenmektedir. Bunun yanında, *E-H* analizi ile “%10 kriter” yönteminin bir arada kullanılması durumunda farklı coğrafi pazar tanımlamaları görülebilecektir. Bu durumda her iki analizin de bir arada kullanılması durumunda, birbirinden farklı çıkan coğrafi pazarlar açısından ayrı ayrı değerlendirme yapılması gerekecektir^[29]. Öte yandan Rekabet Kurulu’nun çimento sektörüyle ilgili bazı kararlarında uygulamış olduğu *E-H* analizini belirli bir aşamada kesmektedir. Nitekim bu duruma güzel bir örnek, Kurulun Çimsa Çimento kararında gözlemlenmektedir^[30]. Şüphesiz bu durumun sebebi ise başka illerin analize dahil edilmesi durumunda *LOFI* ve *LIFO* değerlerinin düşük çıkabileceği düşüncesidir. Her ne kadar bu sebep coğrafi pazar tanımı açısından mantıklı gözükse de, söz konusu kararda yer alan ve pazarın kesin belirlenmesinin

[28] Rekabet Kurulu Kararlarında Kullanılan İktisadi Analizlere Yönelik El Kitabı (Rekabet Kurumu, 2019), 18, Erişim Tarihi: 25.02.2025, www.rekabet.gov.tr/Dosya/geneldosya/1-rikel-pdf.

[29] Nitekim Rekabet Kurulu’nun Göltaş Çimento kararında hem *E-H* analizi hem de “%10 kriter yöntemi” bir arada kullanılmıştır. Sonuç olarak “Antalya, Isparta, Muğla, Denizli, Aydın, Burdur illeri” ve “Antalya, Isparta, Burdur, Denizli, Muğla, Aydın, Afyonkarahisar ve Uşak illeri” olmak üzere iki farklı pazar tanımı ortaya çıkmıştır. Yapılan değerlendirme ise bu iki farklı coğrafi pazar dikkate alınarak ayrı ayrı yapılmıştır. Bkz. Rekabet Kurulu, *Göltaş Göller Bölgesi Çimento San. ve Tic. A.Ş.*, K. No: 14-01/6-5, 09.01.2014. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=9ec8da4b-5fcd-467e-9455-47b4d6f81d4a>).

[30] Rekabet Kurulu, *Çimsa Çimento San. Tic. A.Ş. ve Cimpor Yibitaş Çimentos San. Tic. A.Ş.*, K. No: 11-44/979-329, 03.08.2011. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=54c736d7-9aeb-419f-a480-ea80366c8f4b>).

değerlendirmeler açısından bir önem taşımadığından dolayı kesin bir coğrafi pazar tanımı yapılmadığına ilişkin gerekçeye katılmamaktayız. Zira, coğrafi pazarın kesin bir şekilde belirlenmesiyle birlikte, başka bölgeler de pazarın kapsamına girebilecek ve dolayısıyla değerlendirme kapsamına alınabilecektir. Nitekim, söz konusu teşebbüslere yöneltilen iddialar arasında Çimsa ve Cimpor'un hangi müşteriye veya hangi bölgelere ilişkin işbirliği içinde oldukları anlaşıldığından, kesin coğrafi pazar tanımı önemli bir hale gelmektedir. Bununla birlikte *LOFI* ve *LIFO* değerlerinin düşük çıkacağı endişesinin giderilmesi bakımından *E-H* analizinin yanında coğrafi pazarın tanımlanmasına yarayan diğer analizlerin (örneğin korelasyon analizi) kullanılmasıyla mümkün olacaktır.

4- Varsayımsal Tekel Testi

Varsayımsal tekel testi ("varsayımsal monopol testi"), ilgili pazarın belirlenmesinde "talep ikamesi" ölçütünü esas almaktadır^[31]. Bilindiği üzere talep ikamesi, belirli bir üründe meydana gelen ani fiyat artışı durumunda bu ürünün tüketicilerinin taleplerinin diğer alternatif ürünlere kayması anlamına gelmektedir. Varsayımsal tekel testi bu yönüyle her ne kadar korelasyon analiziyle benzer bir özellik gösteriyor olsa da, içeriğinde varsayım ve olasılık barındırması bakımından korelasyon analizinden ayrılmaktadır. Bir diğer ayırıcı husus ise varsayımsal tekel testlerinin, korelasyon analizinin aksine, birtakım yöntemlerle kullanılabilir olmasıdır.

Varsayımsal tekel testlerinde kullanılan yöntemler şu şekildedir: (i) *SSNIP Testi* ("Small But Significant and Non-Transitory Increase Test")^[32], *FERM Testi* ("Full Equilibrium Relevant Market Test")^[33]. *SSNIP* testi, ilgili pazarı belirlemek amacıyla bir üründe küçük ama önemli ve kalıcı bir fiyat artışının olduğu varsayılarak tüketicilerin bu artışa yönelik olası tepkilerini ve talep eğrilerini ölçen bir analizdir^[34]. Bu fiyat artışı genellikle "%5-%10" arasında

[31] Gregory Werden, "The 1982 Merger Guidelines and the Ascent of the Hypothetical Monopolist Paradigm", *Antitrust Law Journal*, 71, (2003), 253.

[32] "Küçük ama önemli kalıcı fiyat artışı testi".

[33] "Tam denge ilgili pazar testi".

[34] Viktoria Robertson, *Competition Law's Innovation Factor: The Relevant Market in Dynamic Contexts in the EU and the US*, (Hart Publishing, 2020), 251.

olduğu varsayılmaktadır^[35]. Bu varsayımın, ilgili pazarın belirlenmesinde nasıl bir rolü olduğu hususu şöyle izah edilebilir: İncelemeye konu olan bir teşebbüsün belirli bir ürününde fiyat artışına gittiği varsayıldığında, bu fiyat artışından karlı çıkıp çıkmayacağı sorusu gündeme gelmektedir. Eğer bu fiyat artışı dolayısıyla teşebbüs karlı çıkıyorsa, bu durumda bu ürünün ayrı bir pazar olduğu kabul edilmektedir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, incelemeye konu olmuş teşebbüsün dışındaki rakip teşebbüslerin herhangi bir fiyat artışı yapmadığı varsayılarak bu sonuca ulaşılmaktadır. Bilindiği üzere, fiyat artışı yapan teşebbüse rakip teşebbüslerin de fiyat artışına gitmeleri mümkündür. İşte bu durumda *FERM* testleri devreye girmektedir. *FERM* testleriyle birlikte, rakip teşebbüslerin fiyat artışlarına gittikleri varsayımıyla ilgili pazarın tanımı yapılmaktadır.

C) REKABET KURULUNUN İLGİLİ PAZARIN TANIMLANMASINA OLAN YAKLAŞIMI ÜZERİNE

Yukarıdaki bölümde belirtmiş olduğumuz analizlerin kullanılmasıyla birlikte, ilgili pazar kesin bir şekilde tanımlanabilecektir. Rekabet Kurulu da ilgili pazarın kesin olarak belirlenmesi bakımından bu analizlerden faydalanyor olsa da, birtakım kararlarında ilgili pazarın kesin olarak belirlenmesi yoluna gitmemektedir. Şüphesiz bu durumun birtakım sebepleri bulunmaktadır. Bu sebeplerden ilkinin, İlgili Pazar Kılavuzu'nun 20'nci paragrafı oluşturmaktadır. Söz konusu maddeye göre, "İnceleme *konusu işlem*, gerek ürün gerekse de coğrafi açıdan olası alternatif pazar tanımları çerçevesinde rekabet açısından endişeler yaratmıyor ya da alternatif tüm tanımlar açısından rekabeti bozucu bir etki söz konusu oluyorsa pazar tanımı yapılmayabilir" ifadesi yer almaktadır. Kurulun kesin bir ilgili pazar tanımı yapmamasının bir diğer nedeni ise, yapılacak kesin bir pazar tanımının, inceleme konusu teşebbüsler açısından ulaşılan sonucu etkilemeyeceği düşüncesidir. Nitekim Kurulun bu yaklaşımı *Haznedar Durer Refrakter Malzemeleri A.Ş.* kararında, "Bu çerçevede incelenen iddialar bakımından yapılacak değerlendirmeyi etkilemediğinden hareketle benzer nitelikte bulunan Kurul kararlarına paralel şekilde mevcut

[35] Marcus Dertwinkel-Kalt, Vincent Eulenberg ve Christian Wey, "Defining What the Relevant Market Is: A New Method for Consumer Research and Antitrust", SSRN, (2024), 5.

dosyada da kesin bir ilgili ürün pazarı tanımı yapılmasına gerek görülmemiştir” ifadesiyle belirtilmiştir^[36].

Rekabet Kurulunun bu tutumu, esasında usul ekonomisi ilkesi^[37] çerçevesinde izah edilebilir. Nitekim Rekabet Kurumunun son yıllardaki yaklaşımının, “(i) kamu kaynaklarının etkin kullanımı ve (ii) Kurulun soruşturmalarının gereksiz yere uzamasının önlenmesiyle birlikte Kurumun iş yükünün azaltılması” yönünde olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle Kurumun 2014-2018 Stratejik Planı’nda belirtilen, önaraştırma ve soruşturma aşamalarının tamamlanmadan sonlandırılmasını sağlayan taahhüt ve uzlaşma mekanizmalarının uygulanmaya başlaması^[38]; öte yandan 2020 yılında *de minimis* kuralının^[39] hukukumuzda yerini alması, bu yaklaşımın örneklerinin göstermektedir. Bu bakımdan Kurulun önüne gelen her dosyada ilgili pazarın belirlenmesinde yukarıda belirttiğimiz analizleri kullanması beklenebilecek ise de, bu durum gerek usul ekonomisi ilkesiyle gerekse Kurumun son yıllardaki tutumuyla çelişebilecek niteliktedir. Zira belirtmiş olduğumuz rekabet iktisadi analizlerinin kullanılması, incelemeye konu olan teşebbüslerin titizlikle incelenmesi ve piyasa güçlerinin belirlenmesini gerektirir. Bu durumda analizlerin kullanımı ciddi bir zaman ve önemli derecede veri ve kaynak kullanımını beraberinde getirmektedir. Bu sebeple Kurul, her dosyada ilgili pazarın belirlenmesi bakımından rekabet iktisadi analizleri yapmaktan kaçınmaktadır.

[36] Rekabet Kurulu, *Haznedar Durer Refrakter Malzemeleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.*, K. No: 24-20/468-198, 24.04.2024. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=30868c72-23d0-4475-b9eb-832844629ec7>).

[37] “Usul ekonomisi olarak da adlandırılan bu ilke, yargılama maliyetinin en düşük şekilde olmasını ve bu sürecin mümkün olan en hızlı yöntemlerle gerçekleştirilmesini öngörmektedir.” bkz. Anayasa Mahkemesi, E.2022/135, K.2023/30, 16.02.2023, R.G. Tarih-Sayı: 05.04.2023-32154.

[38] Rekabet Kurumu, 2014-2018 Stratejik Planı, 51.

[39] 7246 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte getirilen *de minimis* kuralı ile birlikte Kurul; rakipler arası anlaşmalarda tarafların pazar payı %10’u aşmıyorsa veya rakip olmayanlar arasındaki anlaşmalarda tarafların pazar payı %15’i geçmiyorsa, açık ve ağır ihlaller hariç olmak üzere, soruşturma başlatmayabilir. Bkz. Sezen Dilege Beşir, “Avrupa Birliği ve Türk Rekabet Hukukunda De Minimis (Hoşgörülebilirlik) Kuralı”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 26, 3 (Temmuz 2022), 497-498.

Öte yandan analizlerle birlikte ilgili pazarın kesin bir şekilde tanımlanmaması durumu, özellikle hukuki belirlilik ilkesi bakımından sorunlar ortaya koyabileceği gibi, bu ilkenin alt görünümlerinden birini oluşturan kesinlik ilkesi bakımından da birtakım problemler ortaya çıkarabilecek niteliktedir. Üstelik bu sorunlar, yukarıda belirtmiş olduğumuz üzere, Kurulun “yapılacak değerlendirmeyi ve sonucu etkilemeyeceği” nedeniyle pazarla ilgili kesin bir tanımlama yapmaması durumlarında ön plana çıkmaktadır. Bizce, her ne kadar, kesin bir tanımlama ulaşılabilecek sonucu etkilemeyecek olsa da, incelemeye konu olmuş teşebbüslerin hangi pazarda yer aldıklarını bilmeleri açısından ve bu yolla hukuki belirlilik ilkesinin sağlanması bakımından ilgili pazarın kesin olarak tanımlanması çok daha isabetli olacaktır.

Rekabet Kurulu bazı kararlarında, ilgili pazarın kesin tanımlanmasını iktisadi analizleri kullanarak değil, incelemeye konu olmuş teşebbüslerin sektörde sağlamış oldukları imkanları göz önünde bulundurarak yaptığı gözlemlenmektedir. Nitekim Kurulun; *St. Joseph, St. Benoit, Notre-Dame de Sion, St. Pulchérie ve St. Michel Özel Fransız Liseleri* kararında, ilgili ürün pazarını belirlemede bu okulların sağladığı imkanları temel ölçüt olarak ele almıştır^[40]. Özellikle bu okullarda öğrenim gören öğrencilere mezun olduktan sonra “Fransız bakaloryası denkliği” diploması verilmesi gibi imkanlardan dolayı Rekabet Kurulu bu teşebbüslerin pazarını dar biçimde tanımlamıştır. Bunun üzerine söz konusu teşebbüsler savunmalarında, ilgili pazarın dar tanımlandığına ve pazara diğer özel okulların da katılması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Kurul ise; bakalorya denkliği diploması gibi imkanların diğer özel okullarda sunulmadığı, bu imkanların Fransız liselerine mahsus bir durum olduğu sebebiyle ilgili pazar tanımlamasında bir değişikliğe gitmemiştir. Bu kararda olduğu gibi, ilgili pazar tanımlamasında teşebbüslere özgü özellikler ve sundukları özel imkanlar önemli bir yer tutmaktadır.

Bunun yanında ilgili pazarın kesin tanımının yapılmaması durumu, Rekabet Kurulu ile idari yargı mercileri arasında anlaşmazlıklara neden olmaktadır. Nitekim idari yargı mercileri tarafından verilen birtakım iptal kararlarında “Kurulun ilgili pazarı net tanımlamamış olduğu” gerekçesinin yer aldığı gözlemlenmektedir. Örneğin Rekabet Kurulu’nun grup muafiyetiyle ilgili almış olduğu *UNMAŞ 1* kararının idari yargıda iptal edilmesinde bu

[40] Rekabet Kurulu, *Saint-Joseph, Notre-Dame de Sion, Sainte Pulchérie, Saint-Benoit, Saint-Michel Özel Fransız Liseleri*, K. No: 24-20/466-196, 24.04.2024. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=2e4bd6a2-6686-4283-98b5-0bdcc4d755ec>).

hususla görmek mümkündür^[41]. Kurul, UNMAŞ'ın ilgili coğrafi pazarını “Türkiye” olarak tespit etmiş olup, bu tespitte rekabet iktisadî analizleri yerine inceleme konusu ürünlerin gerek Türkiye’nin her yerine ulaştırılabilir olması gerekse üretim, dağıtım ve satış kanallarında bölgesel bir farklılığın bulunmadığı ölçütlerini esas almıştır. Bu karara karşı açılan iptal davasında ise idare mahkemesi kararı iptal etmiş ve bu iptal kararının gerekçeleri arasında, Kurulun ilgili coğrafi pazarı “Türkiye” yerine piyasaya olan arzı ve dağıtımını da dikkate alarak coğrafi pazarın “İstanbul” olacak biçimde tanımlaması gerektiğini belirtmiştir. İptal kararı neticesinde Rekabet Kurulu UNMAŞ ile ilgili yeniden karar almış ve bu kararda idare mahkemesinin UNMAŞ’ın İstanbul coğrafi pazarında yer aldığı argümanına katılmayarak, teşebbüsün coğrafi pazarını tekrar “Türkiye” olduğunu belirtmiştir^[42].

II. “MENFAAT”IN KAPSAM BAKIMINDAN BELİRLENMESİNDE İLGİLİ PAZAR TANIMLAMASININ UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE

Bu başlık altında, Rekabet Kurulu kararlarına karşı açılan iptal davalarında subjektif ehliyet özelliği taşıyan “menfaat” koşulunun kapsam bakımından belirlenmesinin ilgili pazar tanımlaması yöntemiyle mümkün olup olmadığı tartışılacaktır. Bu sebeple ilk olarak “menfaat” kavramının idari yargıdaki iptal davaları bakımından anlamının ortaya konulması önem arz etmektedir.

İdari yargılama hukuku disiplini bakımından menfaatin, “davalı ile dava konusu idari işlem arasındaki ciddi ve makul bir alaka” olduğu söylenebilir^[43]. Menfaatin ihlal edilmesi ise iptal davaları bakımından subjektif ehliyet özelliği

HAKEMLİ

[41] Rekabet Kurulu, *Unmaş Unlu Mamüller Sanayi ve Ticaret A.Ş.* K. No: 21-26/324-150, 20.05.2021. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=ea3a39fd-6b7e-4224-9509-c9925a8c93ad>). İptal kararı için bkz. Ankara 17. İdare Mahkemesi, E.2022/295, K.2022/2892, 15.12.2022.

[42] Rekabet Kurulu, *Unmaş Unlu Mamüller Sanayi ve Ticaret A.Ş.*, K. No: 24-23/527-221, 21.05.2024. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=956f3d2e-9bed-4ba8-9c60-1801b410b731>).

[43] İl Han Özyay, *Günüşiğinde Yönetim 2, Yargısal Korunma*, (On İki Levha, 2010), 152.

göstermektedir^[44]. Nitekim 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun^[45] (“İYUK”) 2’nci maddesinde, iptal davasının söz konusu idari işlemde menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılabilirliği belirtilmiştir. Bu nedenle iptal davalarında davacı olabilecekler bakımından menfaatin doğrudan bir etkisi bulunmaktadır^[46]. Aynı zamanda iptal davası açılabilmesi için menfaatin; (i) kişisel, (ii) meşru ve (iii) güncel olması gerekmektedir^[47]. Bu özelliklere sahip menfaate sahip olan ilgililerin iptal davası açabileceği kabul edilmektedir.

Rekabet Kurulu kararları da bir idari işlem özelliği taşımalarından dolayı iptal davalarına konu olabilecek ve bu iptal davalarını da Kurul kararlarından menfaatleri ihlal edilenler açabileceklerdir^[48]. Bu durumda Rekabet Kurulu kararlarından menfaati ihlal edilenlerin kapsam bakımından nasıl bir değerlendirmeye tabi tutulacağı sorusu gündeme gelmektedir. Nitekim Kurulun kimi kararları incelemeye konu olmuş teşebbüsün yanında diğer teşebbüsleri de etkileyebilecek olması bu sorunun önemini artırmaktadır. Bu kapsamda hakkında karar alınmış teşebbüsün yanında diğer teşebbüslerin

[44] Halil Kalabalık, *İdari Yargılama Usulü Hukuku*, 17. Baskı (Seçkin Yay., 2024), 194; Onur Karahanoğulları, “Birel İşlemlere Karşı Açılan İptal Davalarında İlgi Bağı Sorunu”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 62, 3 (Mart 2007), 209.

[45] 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, R.G. 20.01.1982.

[46] Bununla birlikte iptal davaları bakımından davacının menfaati, ilk inceleme konusu olmanın yanında dava boyunca da devam etmesi şartı da aranmaktadır. Bu nedenle iptal davası görülürken davacının menfaatinin kesintiye uğramamış olması gerekmektedir. Her ne kadar kural böyle olsa da yakın zamanda idari yargı mercileri bu şartı biraz daha yumuşatmış ve “menfaatin davanın açılması esnasında bulunması” gerektiği yaklaşımına ağırlık verildiği gözlemlenmiştir. Bkz. Şeref Gözübüyük, Yönetmelik Yargı, 30. Baskı (Turhan Kitabevi, 2010), 187; Danıştay 6. Daire, E.1963/1569, K.1967/826, 29.03.1967. (<https://karararama.danistay.gov.tr>).

[47] “...iptal davasının içtihat ve doktrinde belirlenen hukuki nitelikleri göz önüne alındığında, idare hukuku alanında tek taraflı irade açıklamasıyla kesin ve yürütülmesi zorunlu nitelikte tesis edilen idari işlemlerin ancak bu idari işlemle meşru, kişisel ve güncel bir menfaat ilgisi kurulabilenler tarafından iptal davasına konu edilebileceğinin kabulü zorunludur.” Danıştay 13. Daire, E.1997/4225, K.1997/3559, 09.10.1997. (<https://karararama.danistay.gov.tr>).

[48] Hilmi Bolatoğlu, Rekabet Kurumu Kararlarının Yargısal Denetimi, (Rekabet Kurumu, 2004), 17.

veya tüketicilerin iptal davası açmakta menfaatlerinin olup olmadığının tartışılması gerekmektedir.

A) GENEL DURUM ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

Rekabet Kurulu kararlarına karşı açılacak iptal davalarında menfaati olan ilgililerin belirlenmesinde, gerek doktrinde gerekse yargı içtihatlarında görüldüğü üzere, “tazminat yükümlülüğü” ölçütünün odak noktaya alındığı gözlemlenmektedir^[49]. Bu yaklaşıma göre, rekabet ihlali yapan teşebbüsten veya teşebbüslerden tazminat istemine sahip olan kişilerin peşinen Rekabet Kurulu kararına karşı da iptal davası açabilecekleri kabul edilmektedir. Bu argüman, temelini 4054 Sayılı Kanun’un “Rekabetin Sınırlanmasının Özel Hukuk Açısından Sonuçları” başlığı altındaki 57’nci ve 58’inci maddelerinden almaktadır. Nitekim Kanun’un 57’nci maddesinde, “*Her kim bu Kanuna aykırı olan eylem, karar, sözleşme veya anlaşma ile rekabeti engeller, bozar ya da kısıtlarsa yahut belirli bir mal veya hizmet piyasasındaki hakim durumu kötüye kullanırsa, bundan zarar görenlerin her türlü zararını tazmine mecbur olacağı*” ifade edilmiştir. Bu maddeyi takiben 58’inci maddede ise, “*Rekabeti engellenmesi, bozulması veya kısıtlanması sonucu bundan zarar görenler, ödedikleri bedelle, rekabet sınırlanmasaydı ödemekte olacakları bedel arasındaki farkı talep edebilirler. Rekabetin sınırlanmasından etkilenen rakip teşebbüsler, bütün zararlarının tazminini rekabeti sınırlayan teşebbüs veya teşebbüslerden talep edebileceği*” belirtilmiştir. Bu hükümlerden hareketle rekabet ihlali sebebiyle tazminat hakkına sahip olanların evleviyetle Kurul kararına karşı da iptal davası açmalarında menfaatleri olduğu kabul edilmektedir^[50].

Bizce, bu argüman menfaatin belirlenmesi bakımından yetersiz kalmaktadır. Öncelikle bu yaklaşım sadece rekabet ihlali kararlarını ele almaktadır. Oysa birleşme ve devralma kararlarıyla da diğer teşebbüslerin ve tüketicilerin

[49] Mehmet Gerçek, “İdari Yargılama Hukukunda Menfaat İhlali Kavramı: Rekabet Kurulu Kararlarının Yargısal Denetimine Etkisi”, Rekabet Dergisi, 22, No. 2 (Aralık 2021), 76; 4054 sayılı Kanun kapsamındaki tazminatın niteliği haksız fiil sorumluluğuyla bağdaştırılabilir. Bkz. İlhan Yiğit, Rekabet İhlallerinden Doğan Tazminat Sorumluluğu, (Vedat Kitabevi, 2013), 5; Rekabet ihlali ile ilgili tazminat yükümlülüğü hakkında detaylı bilgi için bkz. Cansın Akcan, Rekabeti Kısıtlayıcı Anlaşmalardan Doğan Tazminat Sorumluluğu, (Yüksek Lisans Tezi: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020), 9.

[50] Gerçek, “Menfaat İhlali,” 77.

etkilenmesi mümkündür. Örneğin Rekabet Kurulunun birleşme ve devralmaya izin verdiği kararlarında ilgili teşebbüsün fiyatlarında yaşanan değişiklikler aynı pazardaki diğer teşebbüsleri ve tüketicileri de etkileyebilecek niteliktedir. Bu durumda Kurulun rekabet ihlali dışındaki kararlarında bu yaklaşım kullanılamaz hale gelmektedir.

Bununla birlikte; ilgililerin rekabet ihlalinin dolaylı zarara uğramaları, menfaatlerinin ihlal edildiği sebebiyle iptal davası açabilecekleri anlamına gelmemektedir. Bu durum yalnızca Rekabet Kurulunun; ihbar ve şikayete ilişkin ret kararı, önaraştırma veya soruşturmanın reddi kararları gibi ihlalden zarar görenlerin aleyhine bir karar almış olması hususları bakımından mümkündür^[51]. Fakat Rekabet Kurulu, rekabet ihlali yapan teşebbüslerin aleyhine bir karar almış olabilir. Bu durumda, Kurulun uyguladığı idari para cezasının gerekenden az olduğu durumlar hariç olmak üzere, zarar görenlerin iptal davası açmakta bir menfaati bulunmamaktadır. Bu sebeplerden dolayı, menfaati olan ilgililerin belirlenmesinde yalnızca özel hukuk bakımından tazminat yükümlülüğünün tek başına doğru bir ölçüt olamayacağı düşüncesindeyiz.

Bizce, Rekabet Kurulu kararlarından menfaati ihlal edilmiş ilgililerin belirlenmesinde, menfaati “doğrudan” ve “dolaylı” olacak biçimde ikiye ayırmak mümkündür. Nitekim 4054 sayılı Kanun’un 42’nci maddesinde yer alan, “...*doğrudan ya da dolaylı menfaati olduğunu belgeleyen herkes Kurulun red kararına karşı yargı yoluna başvurabilir*” hükmü itibarıyla bu ayrıma ulaşılabilir. Doğrudan menfaatin tespiti, dolaylı menfaatin tespitine göre nispeten daha kolaydır. Zira doğrudan menfaat ile asıl kastedilen şey, Kurul kararlarından birinci derecede etkilenenlerdir. Bu bağlamda; Kurulun hakkında karar almış olduğu teşebbüsün tüzel kişiliğinin, bu karara karşı iptal davası açmakta doğrudan menfaati olduğu söylenebilir. Bunun yanında esas sorun dolaylı menfaatin belirlenmesi hususunda karşımıza

[51] Nitekim Danıştay’ın *Promodirekt Ambalaj San. Tic. Ltd. Şti* kararı bu duruma örnek teşkil etmektedir. Davacı şirket tarafından; geri dönüşümlü polikarbonat su damacanelerinin kapaklarına yapıştırılması için üretilen “hologramlı Shrink” maddesini üretme yetkisinin Sağlık Bakanlığı tarafından Türk Sağlık Eğitim Vakfı’na verilmesinin hakim durumu kötüye kullanması iddiasıyla Rekabet Kurulu’na başvuru yapılmış, Kurul ise şikayetin reddine karar vermiştir. Bu ret kararı sebebiyle şirket, menfaatinin ihlal edilmesinden dolayı iptal davasında davacı sıfatına sahip olmuştur. Bkz. Danıştay 10. Daire, E.2002/4990, K.2003/5272, 19.12.2003. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=6df51915-7ea0-4d99-bcc9-20a7d834161a>).

çıkılmaktadır. Dolaylı menfaatle anlatılmak istenen şey, Kurulun hakkında karar aldığı teşebbüsün haricinde bu karardan etkilenen diğer teşebbüsler ve hatta tüketicilerdir. Bu noktada dolaylı menfaatin belirlenmesi açısından “ilgili pazar tanımlanması” yönteminin kullanılması gerektiği kanaatindeyiz.

B) DOĞRU MENFAAT YORUMUNDA İLGİLİ PAZARIN POTANSİYEL ROLÜ

1- İlgili Pazar Ölçütünün Gerekliliği ve Uygulanması Üzerine

İdari yargı mercileri, Rekabet Kurulu kararlarının yargısal denetiminde menfaatin belirlenmesini yorum yoluyla yapmaktadır. Bunun sebebi ise Kurul kararları bakımından menfaatin belirlenmesinde kesin bir ölçütün olmamasıdır. Nitekim bu yaklaşımın idari yargı mercileri arasında anlaşmazlıklara neden olduğu gözlemlenmektedir. Bu anlaşmazlıkların özellikle tüketici sıfatıyla menfaatin bulunup bulunmadığı ekseninde olduğu göze çarpmaktadır^[52]. Örneğin Rekabet Kurulunun *Duru Bulgur* kararına^[53] karşı Ankara’da ikamet eden bir tüketicinin açtığı iptal davasında idare mahkemesi, “yalnızca tüketici olmanın iptal davası açmakta menfaatinin olduğu anlamına gelmeyeceği” yaklaşımıyla davayı ehliyet yönünden reddetmiştir^[54]. İstinaf aşamasında ise, *Duru Bulgur*’un raf fiyatlarına müdahalede bulunduğundan dolayı Rekabet Kurulunun teşebbüs hakkında soruşturma açmamasında tüketicinin de menfaatinin ihlal olduğu kabul edilmiş ve idare

HAKEMLİ

[52] Örneğin bir tüketici; Rekabet Kurulu’nun rekabet ihlaliyle ilgili soruşturmasına konu olmuş teşebbüslerden biri olan Vestel’den buzdolabı aldığı gerekçesiyle Kurulun kararına karşı iptal davası açmıştır. İdare mahkemesi salt tüketici olmanın menfaat bakımından yeterli bir ölçüt olmadığı gerekçesiyle davayı ehliyet yönünden reddetmiştir. İstinaf aşamasında bölge idare mahkemesi de aynı değerlendirmeyle davayı reddetmiştir. Temyiz safhasında ise Danıştay davacının olası rekabet ihlali döneminde buzdolabı almış olması nedeniyle tüketici sıfatıyla iptal davası açmakta menfaati olduğuna karar vermiştir. Bkz. Danıştay 13. Daire, E.2022/268, K.2022/916, 09.03.2022. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=2ee56629-fa09-45b1-b9fe-0f97c4920540>).

[53] Rekabet Kurulu, *Duru Bulgur Gıda San. ve Tic. A.Ş.*, K. No: 18-07/112-59, 08.03.2018. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=be453aa8-9d8d-49ec-adf1-c16a0f073631>).

[54] Ankara 13. İdare Mahkemesi, E.2018/1875, K.2018/2595, 04.03.2019. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=6f7a9aad-df68-4996-b230-bda477175f7b>).

mahkemesi kararı bozulmuştur^[55]. Aynı şekilde Kurulun, inceleme konusu olan teşebbüslere bireysel muafiyet tanınmasına dair *Atık Kağıt* kararına^[56] karşı, söz konusu teşebbüslerle aynı pazarda faaliyet gösteren bir teşebbüs iptal davası açmıştır. İlk derece mahkemesi, “sadece aynı alanda faaliyet göstermenin iptal davası açmakta menfaati de olduğu anlamına gelmediği” yorumuyla davayı ehliyet yönünden reddetmiştir^[57]. Temyiz safhasında ise Danıştay, Kurul kararının aynı pazardaki diğer teşebbüsleri iktisadi açıdan olumsuz yönde etkileyebileceği düşüncesiyle, davacı teşebbüsün iptal davası açmakta menfaati olduğunu kabul ederek ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur^[58].

Bunun yanında idari yargı mercileri, kimi kararlarında tüketici menfaati açısından görüş birliği içerisindedirler. Örneğin Rekabet Kurulunun *Migros A.Ş.*’nin *Kipa A.Ş.*’ye ait hisselerinin devralınmasına verdiği izin kararı^[59] üzerine bir tüketicinin açtığı iptal davasında idare mahkemesi durumu “tüketici” sıfatından ziyade “vatandaş” sıfatı bakımından değerlendirilmiş ve davacının menfaatinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır^[60]. Bu yaklaşım istinaf ve temyiz aşamalarında da benimsenmiş ve karar kesinleşmiştir^[61].

- [55] Ankara Bölge İdare Mahkemesi 8. İdari Dava Dairesi, E.2019/1829, K.2019/2624, 11.12.2019. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=b6b20a25-d772-41c0-89fa-725c3b69859b>).
- [56] Rekabet Kurulu, *Atık Kağıt*, K. No: 13-42/538-238, 08.07.2013. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=02939ff6-a7b9-41a6-b1bf-0bf97ed31f1b>).
- [57] Ankara 14. İdare Mahkemesi, E.2014/135, K.2014/373, 04.04.2014. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=60e00b25-f932-4d2c-b093-745b991b89be>).
- [58] Danıştay 13. Daire, E.2014/3381, K.2014/3071, 02.10.2014. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=fae725ab-014a-46bd-872d-38342cdedac1>).
- [59] Rekabet Kurulu, *Migros Tic. A.Ş.*, K. No: 17-06/56-22, 09.02.2017. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=745059a0-6dcd-40ff-a955-fce6f732f642>).
- [60] Ankara 7. İdare Mahkemesi, E.2018/73, K.2018/652, 17.04.2018. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=e36254f9-16f8-4bc2-b946-efbd8940c650>).
- [61] Ankara Bölge İdare Mahkemesi, E.2018/769, K.2018/1737, 14.01.2019. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=c26a0038-28dd-4cb7-a5c9-ad7e45bfb454>); Danıştay 13. Daire, E.2019/669, K.2019/1107, 20.04.2019. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=902c5404-79f8-4adb-b111-249478d4853e>).

Görüldüğü üzere, Rekabet Kurulu kararları bakımından yorum yoluyla menfaatin belirlenmesi hem idari yargı mercileri arasında çelişkilere sebep olmakta hem de menfaatin çok dar bir şekilde ele alınmasına neden olmaktadır. Özellikle de idari yargı kararlarında “salt tüketici” olmanın Kurul kararlarına karşı iptal davası açmakta yeterli bir ölçüt olamayacağı yaklaşımları görülmektedir. Bizce bu yaklaşım birçok yönden eleştirilebilir. Örneğin piyasadaki teşebbüslerin ürünlerine ilişkin fiyatları aralarında belirleyerek rekabeti azaltmaları durumunda ürün fiyatları artış gösterecektir. Aynı zamanda bu durum tüketicilerin talep ikamesinin sınırlandırılmasına sebep olacaktır. Böyle bir durumda ise birbirleriyle anlaşılan teşebbüslerin piyasadaki ürünlerinin tüketicilerinin menfaatlerinin olduğu açıktır. Rekabet Kurulu’nun bu tarz rekabet ihlalleri faaliyetinde bulunan teşebbüslerin lehine almış olduğu kararlar bakımından tüketiciler de iptal davası açabileceklerdir. Bunun yanında teşebbüslerin devralınmasına ilişkin olarak, *Migros/Kipa* kararında belirttiğimiz üzere, devralınan teşebbüsün ürün fiyatlarının artabileceği kuvvetle muhtemeldir. Bu durumda tüketicinin menfaati gündeme gelmektedir.

Bununla birlikte, incelemeye konu olmuş teşebbüsün faaliyetlerinin diğer teşebbüsleri etkilemesi ve dolayısıyla bu teşebbüslerin de menfaatinin gündeme gelmesi olasıdır. Örneğin rekabet ihlali olarak kabul edilen dikey anlaşmaların pazar kapamasına yol açarak piyasaya yeni teşebbüslerin girmesinin engellenmesi bu kapsamda karşımıza çıkmaktadır^[62]. Aynı zamanda yıkıcı fiyatlama stratejisi gibi doğrudan piyasadaki rakiplerini hedef alan rekabet ihlalleri de göze çarpmaktadır. Bu durumlarda piyasadaki diğer teşebbüslerin de iptal davası açmakta menfaatleri söz konusu olabilmektedir.

Bu nedenlerden dolayı Rekabet Kurulu kararları bakımından menfaatin doğru biçimde belirlenmesinde geleneksel yaklaşımlar yerine, “ilgili pazar” ölçütünün kullanılması gerekmektedir. Bilindiği üzere ilgili pazarın tanımlanmasıyla birlikte gerek rekabet ihlallerinin sınırlarının belirlenmesi gerekse incelemeye konu olmuş teşebbüslerin pazar güçlerinin ortaya konulması mümkün hale gelmektedir. İlgili pazarın belirlenmesiyle birlikte incelenen teşebbüslerin faaliyetlerinin hangi pazardaki diğer teşebbüsleri ve tüketicileri

[62] Nitekim dikey anlaşmalar, örnek olarak verdiğimiz gibi, diğer teşebbüsler bakımından bir sınırlama getirdiği durumlarda “rekabet ihlali” olarak kabul edilmektedir. Bunun dışındaki dikey anlaşmaların; çifte tekeli fiyatlamasının engellenmesi, yeni pazarların açılmasına olanak sağlaması gibi olumlu etkileri de bulunmaktadır. Bkz. 2002/2 Sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği, 14.07.2002.

etkilediği belirlenmektedir. Çoğu durumda ilgili pazarın belirlenmesi; Rekabet Kurulu'nun teşebbüsler hakkındaki kararına etki etmese de, Kurulun kararına karşı açılacak iptal davalarında menfaati olan ilgililerin belirlenmesi açısından önemli ipuçları sunmaktadır.

Rekabet Kurulu'nun hakkında karar almış olduğu teşebbüsün veya teşebbüslerin ilgili pazarının belirlenmesiyle birlikte bu pazarda yer alan diğer teşebbüslerin ve tüketicilerin de menfaati olduğu kabul edilmelidir. Örneğin yukarıdaki bölümde belirtmiş olduğumuz Rekabet Kurulu'nun *St. Joseph, St. Benoit, Notre-Dame de Sion, St. Pulchérie ve St. Michel Özel Fransız Liseleri* kararında; Kurul ilgili ürün pazarını “*Fransızca dilinde eğitim hizmeti sunan özel öğretim kurumları pazarı*” olarak tanımlamıştır. İlgili coğrafi pazarı ise “İstanbul” olarak belirlemiştir. O halde Kurulun bu kararına karşı açılacak iptal davasında belirtilen pazarlarda yer alan diğer teşebbüslerin ve tüketicilerin menfaati olduğu söylenebilecektir. Öte yandan hakkında karar alınmış teşebbüsün ülke çapında faaliyet göstermesi hususunda da aynı durum geçerli olacaktır. Örneğin Rekabet Kurulu; *Epson Italia S.P.A.* kararında teşebbüsün ilgili coğrafi pazarını “*Türkiye*” olarak ele almış, ilgili ürün pazarını ise “*baskı, kopyalama ve görüntüleme ürünlerinin satışı pazarı*” olarak değerlendirmiştir^[63]. Bu durumda ise ülke çapında ilgililerin menfaati gündeme gelecektir.

Ancak bu durumda Rekabet Kurulu'nun almış olduğu kararının niteliği önem taşımaktadır. İncelemeye konu olmuş teşebbüslerin dışındaki diğer teşebbüslerin veya tüketicilerin menfaatleri olduğunun gündeme gelebilmesi, Rekabet Kurulunun diğer teşebbüsler ve tüketicilerin aleyhine olacak biçimde karar almış olmasına bağlıdır. Bu karar şikayetin veya araştırmanın reddi, soruşturmanın açılmaması kararı olabileceği gibi Kurul tarafından verilmiş idari para cezasının az olmasına ilişkin de olabilir. Uygulanan idari para cezasının gerekenden az olması halleri şu şekillerde ortaya çıkabilir: (i) Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek İdari Para Cezalarına

[63] Rekabet Kurulu, *Epson Italia S.P.A. ve Epson Italia S.P.A. Merkezi İtalya Türkiye Şubesi*, K. No: 24-21/478-203, 03.05.2024. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=6b1c0eb3-4cf9-4a9b-b870-2f7299225e2f>).

İlişkin Yönetmelik'te^[64] (“Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik”) belirtilen temel para cezasına temel oluşturan oranlara uyulmamış olabilir. Nitekim Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik'e göre Kurul temel para cezasını, ilgili teşebbüsün veya teşebbüslerin önceki mali yılın toplam gayri safi gelirlerinin %0,5'i ve %4'ü arasındaki oranlara göre belirlemektedir^[65]. (ii) Bir diğer ihtimal ise, Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik'in 6'ncı maddesinde belirtilen idari para cezasını ağırlaştırıcı unsurların dikkate alınmamasıdır^[66]. Bu durumda da Kurulun uyguladığı idari para cezası gerekenden az olacak ve dolayısıyla aynı ilgili pazardaki diğer teşebbüslerin ve hatta tüketicilerin menfaati gündeme gelebilecektir.

Öte yandan durumun, 4054 sayılı Kanun'un 43'üncü maddesinde belirtilen taahhüt ve uzlaşma mekanizmaları açısından da ele almak gerekmektedir. Malumları olduğu üzere; bu mekanizmaların ikisi de gerek soruşturmaların etkin bir şekilde sonuçlandırılmasını, gerekse Kurulun iş yükünün azaltılmasını amaçlamaktadır^[67]. İlk olarak taahhüt mekanizması, 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinde belirtilen rekabeti kısıtlayıcı anlaşmalar ile 6'ncı maddede belirtilen hakim durumun kötüye kullanılması gibi rekabet ihlalleri olduğu zaman işletilmektedir^[68]. Bu durumda incelemeye konu olmuş teşebbüs veya teşebbüs birlikleri tarafından önaraştırma veya soruşturma aşamalarında taahhüt sunulabilir. Kurul, bu taahhütlerin zaman-

[64] Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik, R.G. 27.12.2024.

[65] Gürkaynak, Rekabet Hukuku, 521; Kerem Cem Sanlı, “Rekabet Kurumunun Ceza Yönetmeliği Taslağı: Hukuk ve Ekonomi Perspektifinden Bir Değerlendirme,” Rekabet Dergisi, 15, 1 (Ocak 2014), 76.

[66] Nitekim bu ağırlaştırıcı unsurlar şu şekilde sayılabilir: (i) İhlalin tekrerrü, (ii) soruşturma kararının tebliğine rağmen kartel uygulamasına devam edilmesi, (iii) taahhütlere uyulmaması, (iv) incelemeye yardımcı olunmaması ve (v) diğer teşebbüslerin ihlale zorlanması. Ayrıntılı bilgi için bkz. Gürkaynak, Rekabet Hukuku, 525; Harun Gündüz, Rekabet Hukukunda Uygulanan İdari Para Cezaları, (Rekabet Kurumu, 2013), 35-38.

[67] Haluk Arı, Esin Aygün ve Gökşin Kekevi, “Rekabet Hukukunda Taahhüt ve Uzlaşma”, Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu 9, (Aralık 2011), 1.

[68] Gürkaynak, Rekabet Hukuku, 53.

lamasına ve niteliğine bağlı olarak soruşturmaya geçmemeye veya devam eden bir soruşturmayı sona erdirmeye karar verebilir. Ancak 4054 sayılı Kanun'un 43'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasında, “*rakipler arası fiyat tespiti, bölge veya müşteri paylaşımı ya da arz miktarının kısıtlanması gibi ağır ve açık ihlallerle ilgili olarak taahhütün kabul edilmeyeceği*” belirtilmiştir. Bu durumda belirtilen bu ihlallerin varlığında bile Kurul taahhütü kabul etmişse, bu karar menfaati olan ilgililer tarafından idari yargıda dava konusu yapılabilir. Aynı zamanda teşebbüsler tarafından verilen taahhütün zamanlamasının uygun olmaması (örneğin, önaraştırma veya soruşturma aşamalarını geçtikten sonra taahhütte bulunulması) ya da taahhütün niteliğinin yetersiz olması (örneğin, verilen taahhütün yapılmış olan rekabet ihlalini ortadan kaldıracak nitelikte olmaması) durumlarında da eğer taahhüt Kurul tarafından kabul edilmişse ilgililer bu karara karşı idari dava açabileceklerdir. Hangi ilgililerin menfaati olduğunun belirlenmesinde ise taahhütte bulunan teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin hangi ilgili pazarda faaliyet gösterdiklerine bakılması gerekecektir. Örneğin Kurulun *Otoyol AŞ/ ZES AŞ* taahhüt kararında, ilgili ürün pazarı “otoyol hizmet tesisleri işletmeciliği pazarı” olarak tanımlanmış, ilgili coğrafi pazar ise “İstanbul-İzmir O-5 Otoyolu” olarak belirlenmiştir^[69]. O halde bu taahhüt kararına karşı, eğer menfaatleri ihlal edilmişse, karara konu olan teşebbüslerle aynı ilgili pazarda yer alan diğer teşebbüsler ve bu ilgili pazarlardan yararlanan tüketiciler idari yargıda iptal davası açabilirler.

Taahhüt ile aynı amaca hizmet eden bir diğer mekanizma olan uzlaşma, 4054 sayılı Kanun'un 43'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Bu kapsamda Kurul, soruşturma aşamasında kendiliğinden veya ilgililerin talebi üzerine uzlaşma usulünü uygulayabilir. Kurul, uzlaşma metninin hazırlanması için taraflara süre verir^[70]. Uzlaşma metni süresinde sunulduğu takdirde Kurul soruşturmayı, içinde ihlalin tespiti ve idari para cezasının yer aldığı

[69] Rekabet Kurulu, *Otoyol İşletme ve Bakım AŞ*, K. No: 25-06/130-71, 13.02.2025. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=6f7f7d07-5a26-4f9f-8883-082e088edd35>).

[70] Uzlaşma, soruşturma raporunun tebliğine kadar yapılabilir. Soruşturma raporu ise 4054 sayılı Kanun'un 43'üncü maddesinde belirtildiği üzere en geç altı ay içinde tamamlanır. Öte yandan uygulamada altı aylık ek sürenin verildiği de gözlemlenmektedir. Sonuç olarak toplamda bir yıllık süre içinde uzlaşma yapılabilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Deniz Tanlı, “Rekabet Hukukunda Uzlaşma Kurumu”, *İstanbul Hukuk Mecmuası* 81, No 1, (Mayıs 2023), 29.

bir kararla sonlandırır^[71]. Soruşturmanın uzlaşmayla sona ermesi halinde, 4054 sayılı Kanun'un 43'üncü maddesinin 7'nci fıkrasında belirtildiği üzere, Kurul idari para cezasında %10 ila %25'e kadar indirim yoluna gitmektedir. Görüldüğü üzere, taahhütün aksine uzlaşma konusu yapılacak rekabet ihlalleri bakımından herhangi bir sınırlama yapılmamıştır. Ancak taahhütten farklı olarak, gerek uzlaşma metnindeki yer alan hususlar gerekse idari para cezası, uzlaşmanın taraflarınca idari dava konusu yapılamayacaktır^[72]. Bu bakımdan uzlaşmanın taraflarının dışında kalan ve bu teşebbüslerle aynı ilgili pazarda yer alan diğer teşebbüslerin veya gerçek kişilerin idari yargıda iptal davası açabilecekleri kabul edilebilir. İlgililerin menfaati ise şu şekilde ihlal edilmiş olabilir: (i) Uzlaşma metninin, ortaya çıkmış rekabet ihlalinin giderecek yeterlilikte olmaması veya (ii) Kurulun idari para cezasında yukarıda belirtilen oranlara uymaksızın indirim yapması. Bu durumlarda hangi ilgililerin menfaati olduğunun tespitinde ilgili pazar ölçütü kullanılacaktır. Örneğin Kurulun *Opet* uzlaşma kararında; teşebbüsün ilgili ürün pazarını "benzin dağıtımı", "motorin dağıtımı" ve "fuel-oil dağıtımı" olarak ayrı ayrı belirlemiş, ilgili coğrafi pazarı ise "Türkiye" olarak ele almıştır. Kurulun bu uzlaşma kararına karşı idari yargıda iptal davası açılmasında, karara konu olan *Opet* teşebbüsüyle aynı ilgili pazarda yer alan diğer teşebbüsler ve bu ilgili pazarda yer alan tüketicilerin menfaatlerinin olduğu söylenebilir^[73].

İlgili pazarın tanımlanması idari yargı mercilerinden beklenmez. Zira ilgili pazarın tanımlanmasında teorik bilgiden ziyade, ilk bölümde belirtmiş olduğumuz üzere, rekabet iktisadı analizleri gibi ampirik uygulamalar kullanılmaktadır. Bu durum hiç şüphesiz iktisat alanında uzmanlık gerektirir. Bu nedenle idare mahkemelerinden kesin bir ilgili pazar tanımlaması yapmalarını beklemek zordur. Bunun yerine idare mahkemelerinin Rekabet Kurulunun incelemeye konu olmuş teşebbüs hakkındaki yaptığı ilgili pazar tanımından faydalanmaları mümkündür. Nitekim İYUK'un 20'nci

[71] Ebru İnce ve Neyzar Ünübol, "Uzlaşma: Belirsizliğe Yolculuk," Rekabet Dergisi, 16, 4, (Ekim 2015), 54.

[72] Nitekim 4054 sayılı Kanun'un 43'üncü maddesinin 8'inci fıkrasında, "*sürecin uzlaşma ile neticelenmesi halinde, idari para cezası ve uzlaşma metninde yer alan hususların uzlaşmanın taraflarınca dava konusu yapılamayacağı*" belirtilmiştir.

[73] Rekabet Kurulu, *Opet Petrolcülük AŞ*, K. No: 25-23/549-356, 26.06.2025. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=cf5c493e-dc27-47cf-abdc-5590e84ac1c2>).

maddesinde idare mahkemelerinin ihtiyaç duyduğu kaynakları ilgili yerlerden isteyebileceği belirtilmiştir^[74]. Rekabet Kurulunun kararında yaptığı ilgili pazar tanımının idari yargı mercileri tarafından değerlendirilmeye alınmasıyla bu sorunun önüne geçilebilecektir.

2- Sakıncaları ve Faydaları Üzerine

Menfaatin belirlenmesinde ilgili pazar tanımının kullanılmasının başlıca sakıncasının “mahkemeye erişim hakkı” bakımından olabileceği düşünülmektedir. Zira Rekabet Kurulunun kimi kararlarında ilgili pazarın çok dar biçimde yorumlandığı görülmektedir. Özellikle ilgili pazarın korelasyon analiziyle belirlenmesi durumlarında bu hususu görmek mümkündür. Örneğin Rekabet Kurulunun *Cadbury, Intergum, Dandy, Falım* devralma kararında, teşebbüslerin faaliyet gösterdikleri sakız pazarı; şekerli sakız, şekersiz sakız ve tatlandırıcı sakız olmak üzere üçe ayrılmış ve korelasyon analizi uygulanmıştır^[75]. Sonuç olarak ise bu kategorilerin her birinin ayrı ilgili pazar oluşturduğu sonucuna varılmış ve dolayısıyla dar bir pazar tanımı yapılmıştır. Bu durum, yalnızca korelasyon analiziyle ilgili olmayıp başka analizlerin kullanılmasında da görülebilmektedir. Örneğin ilk bölümde belirtmiş olduğumuz Rekabet Kurulunun *Frito Lay* kararında ilgili pazar, korelasyon analizi kullanılmadan “paketlenmiş cips pazarı” olarak belirtilmiştir. Belirtmiş olduğumuz bu tanımlamalar her ne kadar rekabet hukuku bakımından daha doğru pazar tespitleri olsa da, özellikle iptal davalarında menfaatin dar bir yoruma tabi tutulmasına ve dolayısıyla ilgililerin mahkemeye erişim hakkının kısıtlanmasına sebep olabileceği gözlemlenmektedir.

İlgili pazar tanımı başlıca faydasını hukuki belirlilik ilkesi bakımından ortaya koymaktadır. Özellikle bu ilkenin alt görünümlerinden biri olan hukuki kesinlik ilkesi açısından ilgili pazar tanımı ön plana çıkmaktadır. Zira kesin bir pazar tanımının yapılmasıyla birlikte hakkında karar alınmış teşebbüsün haricinde hangi diğer teşebbüslerin ve tüketicilerin iptal davası açmakta menfaatinin olduğunun bilinmesi sağlanacaktır. Böylelikle menfaatin

[74] İYUK’un 20’nci maddesinde: “Mahkemeler belirlenen süre içinde lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilirler.”

[75] Rekabet Kurulu, *Cadbury, Intergum, Dandy, Falım*, K. No: 07-67/836-314, 23.08.2007. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=2ddfd4c6-b6be-44ed-be87-127c3424d202>).

belirlenmesi bakımından idari yargı mercileri arasında yeknesaklık sağlanmış olacaktır. Bununla birlikte bu durum; idari yargı mercilerine kolaylık sağlamakla kalmayıp, diğer teşebbüslerin ve tüketicilerin de kendilerinin menfaatinin olup olmadığını bilmelerine neden olabilecek ve buna göre iptal davası açabileceklerdir.

SONUÇ

İlgili pazar tanımlamasının; Rekabet Kurulu kararlarının yargısal denetiminde menfaatin belirlenmesi bakımından kullanılmasıyla birlikte, idari yargı mercilerinin Kurul kararları hakkında menfaat ile ilgili vermiş oldukları belirsiz ve birbiriyle çelişen kararlar silsilesinin son bulacağı öngörülmektedir. İdari yargı mercilerinin Rekabet Kurulu kararlarından etkilenenlerin tespitinde yorum yoluyla hareket etmeleri, menfaatin dar ve yanlış belirlenmesine neden olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum da en çok “tüketici menfaati” hususunda ortaya çıkmaktadır. Öte yandan idari yargı mercilerinin 4054 sayılı Kanun’un “özel hukuk tazminat yükümlülüğü” ekseninde yapmış oldukları menfaat yorumlarının Rekabet Kurulunun yalnızca rekabet ihlali kararları için uygulanabilir olduğu görülmüştür. Oysaki Rekabet Kurulunun; rekabet ihlali kararlarının yanında birleşme ve devralma kararlarının da iptal davasına konu olabileceği ve söz konusu yaklaşımın bu kararlar bakımından uygulanamayacağı açıktır. Bu nedenle gerek hatalı çıkarımların önüne geçilmesi gerekse menfaatin belirlenmesinde yeknesaklığın sağlanması için “ilgili pazar tanımlaması” metodunun kullanılması önem arz etmektedir.

Rekabet hukukunda köklü bir geçmişe sahip olan ilgili pazar tanımı, temelde şu iki tespiti kendisine görev edinmiştir: (i) rekabet ihlalinin sınırlarının çizilmesi ve (ii) incelemeye konu olmuş teşebbüslerin hem ürün bakımından hem de coğrafi bakımdan etki alanlarının belirlenmesi ve dolayısıyla teşebbüslerin pazar güçlerinin tespiti. Bu işlevleri bakımından ilgili pazar tanımının, Rekabet Kurulu kararlarının yargısal denetiminde “dolaylı” menfaati olanların, bir başka deyişle hakkında karar alınmış teşebbüsün dışındaki diğer teşebbüslerin ve tüketicilerin belirlenmesinde önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda inceleme konusu teşebbüsün hangi ilgili pazarda yer aldığının tespitiyle beraber o pazardaki diğer teşebbüslerin ve tüketicilerin de Rekabet Kurulu kararına karşı iptal davası açmakta menfaatleri olduğu kabul edilmelidir.

Çalışmada görüldüğü üzere, genel durum üzerine yapılan tespitler halihazırda yürürlükte olan ve uygulanmakta olan hukuk açısından yapılmıştır. Bu tespitlerde, Kurul kararlarına karşı açılan iptal davalarında menfaatin belirlenmesi bakımından kullanılan geleneksel yaklaşımın doğurduğu sorunlar ele alınmıştır. Oysaki kanaatimizce olması gereken, hukuk ve iktisadın birlikte ele alınmasıdır. Nitekim multidisipliner bir alan olan rekabet hukukunun çoğu kurallarında iktisat biliminin de izlerine rastlanmaktadır. İlgili pazar tanımlaması da bunun bir örneğini teşkil etmektedir. Bu bakımdan Kurul kararlarına karşı açılacak iptal davalarında menfaatin belirlenmesi açısından ilgili pazar tanımlamasının kullanılmasıyla birlikte idari yargılama hukukuna iktisadi bir yaklaşım kazandırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

İlgili pazar tanımlamasının menfaatin belirlenmesi bakımından idari yargılama hukukuna kazandırılmasının birkaç açıdan faydaları bulunmaktadır. İlk olarak ilgili pazar tanımlamasıyla birlikte menfaatin belirlenmesinde açık bir formül ortaya konulmaktadır. Özellikle ilgili pazarın çeşitli rekabet iktisadi analizleriyle belirlenebiliyor olmasıyla birlikte daha net sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bu durum da idari yargı mercilerinin yorum yoluyla yaptıkları menfaat belirlemesinden daha güvenilirdir. Aynı zamanda ilgili pazar tanımlamasıyla birlikte hangi diğer teşebbüsler ve hangi tüketicilerin menfaatinin olduğu kesin bir şekilde belirlenebilecek ve böylelikle hukuki belirlilik ilkesi sağlanmış olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acemoğlu, Daron, David Laibson ve John A. List. Mikroekonomi. 1. Baskı, Beta, 2016.
- Akcan, Cansın. Rekabeti Kısıtlayıcı Anlaşmalardan Doğan Tazminat Sorumluluğu. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Arı, Haluk, Esin Aygün ve Göksin Kekevi, “Rekabet Hukukunda Taahhüt ve Uzlaşma”, Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu 9, (Aralık 2011).
- Atukeren, Erdal. “Granger-Nedensellik Sınamalarına Yeni Yaklaşımlar”, Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi 25, (Temmuz 2011), 137-153.

- Beşir, Sezen Dilege. “Avrupa Birliği ve Türk Rekabet Hukukunda De Minimis (Hoşgörülebilirlik) Kuralı”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 26, 3 (Temmuz 2022), 471-506.
- Bolatoğlu, Hilmi. Rekabet Kurumu Kararlarının Yargısal Denetimi. Rekabet Kurumu, 2004.
- Çeçen, Halil. Avrupa Birliği ve Türk Rekabet Hukukunda Hakim Durumun Fiyat Uygulamaları ile Kötüye Kullanılması. 1. Baskı, Legal, 2018.
- Çetinkaya, Murat. İlgili Pazar Kavramı ve İlgili Pazar Tanımında Kullanılan Nicel Teknikler. Rekabet Kurumu, 2003.
- Derwinkel-Kalt, Marcus, Vincent Eulenberg ve Christian Wey. “Defining What the Relevant Market Is: A New Method for Consumer Research and Antitrust”, SSRN, Ocak 2024.
- Elzinga, Kenneth ve Thomas Hogarty. “The Problem of Geographic Market Delineation in Antimerger Suits”, The Antitrust Bulletin 18, 1, (Mart 1973), 45-81.
- Erilli, Necati Alp. İstatistik - 2: Hipotez Testleri – İstatiksel Tahmin Teorisi Regresyon ve Korelasyon Analizi. Seçkin, 2024.
- Gerçek, Mehmet. “İdari Yargılama Hukukunda Menfaat İhlali Kavramı: Rekabet Kurulu Kararlarının Yargısal Denetimine Etkisi”, Rekabet Dergisi 22, 2, (Aralık 2021), 64-87.
- Gözübüyük, Şeref. Yönetmelik Yargısı. 30. Baskı, Turhan, 2010.
- Gündüz, Harun. Rekabet Hukukunda Uygulanan İdari Para Cezaları. Ankara: Rekabet Kurumu, 2013.
- Gürkaynak, Gönenç. Rekabet Hukuku. 2. Baskı, Seçkin, 2024.
- Gürkaynak, Gönenç ve Derya Durlu Gürzumar. “İnternetin Ezber Bozan Ortamında ve Dijital Pazarlarda Rekabet Hukuku Eğilimleri”, Rekabet Dergisi 16, 2 (Haziran 2015), 43-109.
- İnce, Ebru ve Neyzar Ünübol. “Uzlaşma: Belirsizliğe Yolculuk”, Rekabet Dergisi 16, 4 (Ekim 2015), 27-73.
- Ju, Jinyul. “Market Definition, Antitrust Error and Digital Platforms in Korean Competition Law and Policy”, Pusan National University Law Review 61, 3 (Ağustos 2020), 225-256.

- Kalabalık, Halil. İdari Yargılama Usulü Hukuku. 17. Baskı, Seçkin, 2024.
- Karahanogulları, Onur. “Birel İşlemlere Karşı Açılan İptal Davalarında İlgi Bağı Sorunu”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi 62, 3 (Mart 2007), 201-232.
- Ma, Baowei ve Huiwen Li. “Antitrust Laws, Market Competition and Corporate Green Innovation”, International Review of Economics and Finance 97, (Ocak 2025).
- Özay, İl Han. Günışığında Yönetim 2, Yargısal Korunma. On İki Levha, 2010.
- Özkul, Mehmet Fazil. “İlgili Pazarın Tespitinde Kullanılan Kantitatif Yöntemler ve Güncel Uygulamalar”, Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar 624, (Şubat 2017), 9-24.
- Pitofsky, Robert. “New Definitions of Relevant Market and the Assault on Antitrust”, Columbia Law Review 90, 7, (Nisan 1990), 1806-1830.
- Sanlı, Kerem Cem. Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun’da Öngörülen Yasaklayıcı Hükümler ve Bu Hükümlere Aykırı Sözleşme ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Geçersizliği. Rekabet Kurumu, 2000.
- Sanlı, Kerem Cem. “Rekabet Kurumunun Ceza Yönetmeliği Taslağı: Hukuk ve Ekonomi Perspektifinden Bir Değerlendirme”, Rekabet Dergisi 16, 1 (Ocak 2014), 65-109.
- Slesinger, Ruben. “The Use Economic Analysis by the Supreme Court in Applying the Concept of the Relevant Market”, European Journal of Law and Economics, 2 (Eylül 1995), 227-245.
- Robertson, Viktoria. Competition Law’s Innovation Factor: The Relevant Market in Dynamic Contexts in the EU and the US. 1. Baskı, Hart Publishing, 2020.
- Tanlı, Deniz. “Rekabet Hukukunda Uzlaşma Kurumu”, İstanbul Hukuk Mecmuası 81, 1 (Mayıs 2023), 21-79.
- Werden, Gregory. “The 1982 Merger Guidelines and the Ascent of the Hypothetical Monopolist Paradigm”, Antitrust Law Journal 71, (2003).

Yiğit, İlhan. Rekabet İhlallerinden Doğan Tazminat Sorumluluğu. 1. Baskı, Vedat, 2013.

YARGI KARARLARI

Anayasa Mahkemesi, E.2022/135, K.2023/30, 16.02.2023, R.G. Tarih-Sayı: 05.04.2023-32154.

Danıştay 6. Daire, E.1963/1569, K.1967/826, 29.03.1967. (<https://karararama.danistay.gov.tr>).

Danıştay 13. Daire, E.1997/4225, K.1997/3559, 09.10.1997. (<https://karararama.danistay.gov.tr>).

Danıştay 10. Daire, E.2002/4990, K.2003/5272, 19.12.2003 (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=6df51915-7ea0-4d99-bcc9-20a7d834161a>).

Danıştay 13. Daire, E.2014/3381, K.2014/3071, 02.10.2014. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=fae725ab-014a-46bd-872d-38342cdedac1>).

Danıştay 13. Daire, E.2019/669, K.2019/1107, 20.04.2019. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=902c5404-79f8-4adb-b111-249478d4853e>).

Danıştay 13. Daire, E.2022/268, K.2022/916, 09.03.2022 (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=2ee56629-fa09-45b1-b9fe-0f97c4920540>).

Ankara Bölge İdare Mahkemesi, E.2018/769, K.2018/1737, 14.01.2019. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=c26a0038-28dd-4cb7-a5c9-ad7e45bfb454>);

Ankara Bölge İdare Mahkemesi 8. İdari Dava Dairesi, E.2019/1829, K.2019/1829, 11.12.2019. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=b6b20a25-d772-41c0-89fa-725c3b69859b>).

Ankara 14. İdare Mahkemesi, E.2014/135, K.2014/373, 04.04.2014. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=60e00b25-f932-4d2c-b093-745b991b89be>).

- Ankara 7. İdare Mahkemesi, E.2018/73, K.2018/652, 17.04.2018. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=e36254f9-16f8-4bc2-b946-efbd8940c650>).
- Ankara 13. İdare Mahkemesi, E.2018/1875, K.2018/2595, 04.03.2019. (<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=6f7a9aad-df68-4996-b230-bda477175f7b>).
- Ankara 17. İdare Mahkemesi, E.2022/295, K.2022/2892, 15.12.2022.

REKABET KURULU KARARLARI

- Rekabet Kurulu, *Frito Lay* Gıda San. ve Tic. AŞ, K. No: 04-32/377-95, 04.05.2004. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=c67106ff-62ac-42ff-a860-7fe1e867ad31>).
- Rekabet Kurulu, *Cadbury, Intergum, Dandy, Falım*, K. No: 07-67/836-314, 23.08.2007. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=2ddfd4c6-b6be-44ed-be87-127c3424d202>).
- Rekabet Kurulu, *Coca Cola Satış ve Dağıtım AŞ*, K. No: 07-70/864-327, 10.09.2007. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=5804ddce-fac9-45ae-bc33-26e07ce4e3c7>).
- Rekabet Kurulu, *Çimsa Çimento San. Tic. AŞ ve Cimpor Yibitaş Çimentos San. Tic. AŞ*, K. No: 11-44/979-329, 03.08.2011. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=54c736d7-9aeb-419f-a480-ea80366c8f4b>).
- Rekabet Kurulu, *Atık Kağıt*, K. No: 13-42/538-238, 08.07.2013. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=02939ff6-a7b9-41a6-b1bf-0bf97ed31f1b>).
- Rekabet Kurulu, *Göltaş Göller Bölgesi Çimento San. ve Tic. AŞ*, K. No: 14-01/6-5, 09.01.2014. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=9ec8da4b-5fcd-467e-9455-47b4d6f81d4a>).
- Rekabet Kurulu, *Migros Tic. AŞ*, K. No: 17-06/56-22, 09.01.2017. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=745059a0-6dcd-40ff-a955-fce6f732f642>).
- Rekabet Kurulu, *Duru Bulgur Gıda San. ve Tic. AŞ*, K. No: 18-07/112-59, 08.03.2018. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=be453aa8-9d8d-49ec-adf1-c16a0f073631>).

- Rekabet Kurulu, *Ortadoğu Liman İşletmeleri AŞ*, K. No: 20-48/666-291, 05.11.2020. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=77f0b321-4626-42ea-a153-7520d37eb81e>).
- Rekabet Kurulu, *Unmaş Unlu Mamüller Sanayi ve Ticaret AŞ*, K. No: 21-26/324-150, 20.05.2021. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=ea3a39fd-6b7e-4224-9509-c9925a8c93ad>).
- Rekabet Kurulu, *Haznedar Durer Refrakter Malzemeleri Sanayi ve Ticaret AŞ*, K. No: 24-20/468-198, 24.04.2024. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=30868c72-23d0-4475-b9eb-832844629ec7>).
- Rekabet Kurulu, *Saint-Joseph, Notre-Dame de Sion, Sainte Pulchérie, Saint-Benoit, Saint-Michel Özel Fransız Liseleri*, K. No: 24.04.2024. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=2e4bd6a2-6686-4283-98b5-0bdcc4d755ec>).
- Rekabet Kurulu, *Epson Italia S.P.A. ve Epson Italia S.P.A. Merkezi İtalya Türkiye Şubesi*, K. No: 24-21/478-203, 03.05.2024. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=6b1c0eb3-4cf9-4a9b-b870-2f7299225e2f>).
- Rekabet Kurulu, *CHI Kozmetik İthalat İhracat San. ve Tic. AŞ*, K. No: 24-23/549-232, 21.05.2024. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=6f986c61-efb7-49ef-b204-527a4d6518ef>).
- Rekabet Kurulu, *Koluman Motorlu Araçlar Ticaret ve Sanayi AŞ*, K. No: 24-23/547-230, 21.05.2024. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=83f8c4ac-5803-40f8-9587-6d442b33a422>).
- Rekabet Kurulu, *Unmaş Unlu Mamüller Sanayi ve Ticaret AŞ*, K. No: 24-23/527-221, 21.05.2024. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=956f3d2e-9bed-4ba8-9c60-1801b410b731>).
- Rekabet Kurulu, *Otoyol İşletme ve Bakım AŞ*, K. No: 25-06/130-71, 13.02.2025. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=6f7f7d07-5a26-4f9f-8883-082e088edd35>).
- Rekabet Kurulu, *Opet Petrolcülük AŞ*, K. No: 25-23/549-356, 26.06.2025. (<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=cf5c493e-dc27-47cf-abdc-5590e84ac1c2>).